

TÜRK ORTOPEDİSİNİN TARİHÇESİ

II

Op. Dr. Hayri Tanaçan

4 Ağustos 1933. Üniversite Reformu. Haydarpaşa da bulunan Tıp Fakültesi, Enstitü ve Klinikleri İstanbul'a taşınıyor. Bir çok Müderris Kadro dışı. Bazı kürsülere Alman Hocalar getirilmiş. Enstitüler, Beyazıt'ta eski Harbiye Nezareti binasında ve bahçe arka, yan doğusuna bakan eski Bekirağa Bölüğü binasında. Bu binada Anatomi (Prof. Nurettin Ali Berkol, Prof. A. Mouchet, Doç. Hamza Vahit Gögen), Histoloji ve Embriyoloji (Prof. Tevfik Recep, Doç. Edip Tümerkan), Patolojik Anatomi (Prof. Schwartz, Doç. Besim Turan, Doç. Kemal), Fiziopatoloji (Prof. Oberndorfer, Doç. Sedat Tavat) var. Merkez binada; Fizyoloji (Animal Fizyoloji Prof. Winterstein, Doç. Sadi İrmak) ve (Beşeri Fizyoloji Prof. Kemal Cenap Berksoy - Doç. Muzaffer Dilemre). Biyokimya (Prof. Liepschitz, Doç. Saip Ragıp Atademir). Hijyen (Prof. Hirsch - Doç. Muhittin Erel), Mikrobiyoloji (Prof. Braun. Doç. Ziya Öktem). Parazitoloji (İsmail Hakkı Çelebi), Farmakoloji (Prof. Akıl Muhtar Özden, Doç. Necmettin Rifat Yarar), Tıp Tarihi ve Deontoloji (Prof. Süheyl Ünver, Doç. Bedii Şehsuvaroğlu). Klinikler dağıntık, Şişli Etfal Hastanesinde; Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi (Prof. Akif Şakir Şakar, Doç. Münir Ahmet Sarpyener), Çocuk Hastalıkları ve Bakımı (Prof. İhsan Hilmi Alantar, Doç. Şevket Salih Soysal), Üroloji (Prof. Behçet Sabit Erduran, Doç. Orhan Somer), Haseki Hastanesinde; Kadın-Doğum (Prof. Liepmann-Doç. Tevfik Remzi Kazancıgil), Tedavi Kliniği (Prof. Akıl Muhtar Öden, Doç. Nebi Kastarlık Cerrahi (Prof. Kemal Atay - Doç. Kazım İsmail Gürkan - Doç. Şinasi Hakkı Erel), Cerrahpaşa Hastanesinde; Cerrahi (Prof. Nissen, Doç. Burhanettin Toker, Doç. Fahri Arel), Dahiliye (Prof. Neş'et Ömer İrdelp, Doç. Muzaffer Esat Güçhan, Doç. Osman Barlas, Doç. Nurettin Kamil İrdelp), Göz (Prof. Igersheimer, Doç. Hakkı Hayri), Çapa'da; Dahiliye (Prof. Tevfik Salim Sağlam, Doç. Ekrem Şerif Egeli, Doç. Muzaffer Şevki Yener) Kulak-Boğaz-Burun (Prof. Rutin, Doç. Ekrem Behçet Tezel), Fizik tedavi (Prof. Osman Cevdet Çubukçu, Doç. ?), Radyoloji - Radyoterapi (Prof. Dessauer, Doç. Tevfik Berkman, Doç. Muhterem Gökmen), Vakıf Guraba Hastanesinde, Dahiliye (Prof. Frank - Doç. Arif İsmet Çetingil, Doç. Nebil Bilhan), Cildiye (Prof. Hulusi Behçet, Doç. Cevat Kerim İncedayı), Bakırköy Akıl Hastanesi: Akliye (Prof. Mazhar Osman - Doç. İhsan Şükrü Aksel), Asabiye (Prof. M. Hayrullah Diker - Doç. Fahrettin Kerim Gökay). Kuruluş yıllarına ait, Enstitü ve kliniklerin dağılışı, atanmış Profesör ve Doçentler, aklımda kaldığına göre böyleydi.

Ortopedi tarihi ile ilgisi az olan bazı şeyleri de, eskiyi bilmeyen yenilere aktarabilmek için yazmaktan kendimi alamadım.

Üniversite'de asistanlık iki türlü. Asli ve Fahri. Fahri asistanlar, hem para almıyor, hem de ihtisasa, aslilerden 1-1,5-2 sene sonra girebiliyorlar. Asli asistanların aylığı, yönetmeliğe göre, Baremin en alt Ka-

demesi, 15 aslı maaş. Halbuki Tıbbiye en uzun tahsil; 6 sene. Vekalet'de işe başlayan 35 aslı maaşla başlıyor. Üniversite, sizi yetiştiriyor, bilgi veriyoruz. Üstelik yetiştirme parası almıyoruz. Tramvay, traş gibi mecburi masraf karşılığı bir para verme zihniyetinde. Her terfi kademe süresi 3 sene, 35 aslı maaşa erişmek için 15 sene gerekli. Uzman olunca tayin 40 aslıdan başlıyor, Üniversiteden ihtisasa alıp, İstanbul veya civarı bir hastanede iş almaksız hayal.

Eski gazetelerde ilanlar. 40 liraya, doktor ücreti dahil, Appendicite ameliyatı.

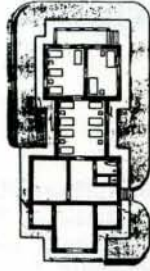
İlk asistan param 2,5 lira. Şişli Şifa yurdu, 6-7 inci asistanlıktan sonra 10 lira. Büyük para. Ortaköy Şifa Yurdu'nda asistanlıktan sonra 10 lira. Büyük para. Ortaköy Şifa yurdu'nda Dr. Asım Onur'un tanıdığı bir kalça tbc.si artrodezi ameliyatı asistansında almıştım.

Asistanlık Kürsü Başkanının iki dudağı arasında. Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi'den Dr. Seyfi Çınar. Ortopediye kuvvet branşı sanmak ve bazı ikazlara uymaması sebebiyle, kendisine Cildiye gibi bir şube seçmesi tavsiye ediliyor. O, Cerrahi yapacağım deyince Akif Şakir Hoca, Şişli Etfal Hastanesi Başhekimimi ve Cerrahi Şefi Dr. Ömer Vasfi Aybar'la, o gün konuşarak, Dr. Seyfi Çınar'ın, kadrolu olarak oraya naklini sağlıyor ve lisan bilen, çalışkan bir asistanın genel cerrahi yapmak isteği ile talebinin kabul edildiği ve Üniversite asistanlığının kalktığını da Fakülteye bildiriyor.

Gene bir olay, Haseki'de Akıl Muhtar Hoca'nın yanında, ihtisasa girmesine 4-5 ay kalan Dr. Sabahattin Dağlarca, klinikte yatan, tetkikte olan, radyografide iki kalp gölgesi gösteren bir hasta. Dr. Sabahattin, ziyaretine gelen bir arkadaşına gösteriyor. Gelen doktor, hastayı da görüyor ve 15 sene evvel geçirdiği bir Pott ve gölgenin bir soğuk abses sequele'i imajı olduğunu söylüyor. Sabahattin, ertesi gün vizitte, bu fikri açıklıyor. O gün, öğle üzeri (Hali hazır durumda, re'sen bir dahiliye kliniği şefliğini tedvir edecek durumda olan gayet iyi iki lisan bilen Dr. Sabahattin Dağlarca, ailevi sebeplerden dolayı kliniğimizde ihtisasına devam edemeyeceğini beyan etmiş ve bu talebi kabul edilmiş....). Bu yazı hem Dekanlığa gönderiliyor, hem de bir sureti kendisine veriliyor. Fakat, bir saat sonra, Akıl Hoca, beraberinde Dr. Sabahattin, Cerrahpaşa Hastanesi, Belediye Dahiliyesinde, Dr. Kemal Saraçoğlu yanında. Aynı gün, orada Dr. Sabahattin görevde. Başladığı tezi orada veriyor ve İç Hastalıkları Mütahassısı oluyor. Ay bile kaybetmiyor.

Gelelim esas yazımıza.

1933'de Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Şişli Etfal Hastanesinde, Maalesef şu ana kadar, dıştan bir resmini bulamadım. Yalnız buna planı ve genel bir bilgi vermekle yetineceğim.

- ۹ امراض انتانية باوروف ۱۳ امراض
۱۰ امراض انتانية باوروف ۱۴ امراض
۱۱ امراض انتانية باوروف ۱۵ باقریوا
۱۲ امراض جلدية باوروف ۱۶ معاین

Şekil 1

Hamidiye Etfal Hastanesi ilk yıllığında binanın yapı- lış ve yeri hakkında bilgi verildikten sonra (Her tara- fı havadar ve durumu 14 yatak istiabına kafi bir vus'atta olup dahilinde bir banyosu dahi mevcuttur. Mezkur pavyonun derunundaki ameliyathane büsbü- tün Şimal tarafına nazır olup 5.70 metre tul ve 4.80 metre arzında ve 4.30 metre irtifaında ve 27.36 mu- rabbaında olup, Şimal tarafındaki cephede ve ameli- yathanenin tavanında ziyanın layıkı vechile duhuli ve tecdid-i havanın teshili binanın zımında birer adet büyük ve demirden mamul camlı çerçeve mevcuttur. Ameliyathane pavyonu hemen murabba-ı şekil olup hey'eti mecmuası 197 metre murabbaında zemini ka- milen ve duvarları nısfına kadar çini ile telris olunmuş bulunduğundan gayri kabili nüfuz ve muzad-ı teaffü- miz ile gasl ve tathiri pek kolay ve daima pak bir haldedir. Ameliyathanenin ittisalinde pansuman odası ile operatör odası ve diğer cihette ise röntgen cihazi- na mahsus oda bulunmaktadır) diye yazmakta ve alet dolabı, ameliyat masası, otoklav ve mevcut aletler- den bahsetmektedir.

Şişli Etfal Hastanesi, 2 no.lu (taşındığında) pav- yonu, tek katlı, 3-4 basamakla sol önden giriliyor, ku- ruluştta 10 yatak, Kürsüde Prof. Dr. Akif Şakir, Muavin olarak, yani Doçent, Tekirdağ Devlet Hastanesi Baş- hekim ve operatörü, Op. Dr. Münir Ahmet tayin edili- yor. Kendisinden, Çapa'da Kürsü Başkanı bulunduğu sıralarda, yemek sohbetlerinden birinde, anlattığına göre telgrafla bildirilmiş (DOÇENT) olarak tayin edil- din diye. Bu kelimeyi hiç işitmemiş. Lügatlar karıştır- mış, arkadaşlarına sormuş cevap yok. İstanbul'a gel- miş ve Şişli Etfal'daki yeri görmüş. Klinik, ama tek katlı küçük taş bir bina, 10 yatak, Tevfik Salim Pa- şa'ya gitmiş. Kendi mevcut durumunu anlatmış, gel- mek istemediğini belitince, Paşa, Şimdilik 10 yatak bir müddet sabredersem o kürsünün sahibi sen olursun diye kendisini ikna etmiş. Paşa, Akif Şakir Hoca'nın ifadesine göre, kendisini sevmedi. ancak, Paşa, emekli olunca, nedense, Hoca'yı arar olmuş. "Rica" ederek, hasta göndermiş, Konferanslara davet etmiş, yazılar istemiştir. Hoca, her gelen mektup veya dave- tiyede" Paşa'nın beni sevmesi için emekli olması la- zım" cümlesini söylemeden duramazdı. Münir be- yi tanıdığımdaya zayıf, zaten hiç bir zaman şişman ol- madı ya, elinde bastonu, kendine has yürüyüşü. Bas-

ton dayanmak için değil, bir nevi süs, kendine has bir kullanışı vardı.

1933 senesi Reformunda Üniversite'ye tayin edil- di. 1937 senesi Sonbaharında "spina bifida" isimli te- ziyle Doçent'lik titrini perçinledi. İsmet Paşa'nın kız kardeşinin büyük kızı ile evliydi. Bahriyeliydi. Bahriye subayı Doktor kendi ifadesine göre, güya akciğer tü- berkülozu nedeniyle askerlikten ayrılmış. Şişli Etfal'de iken ek görer olarak Nişantaşı Kız Orta Okulu'nda "Çocuk Bakımı" Hocalığı da yaptı. bu hususta bir de kitap yazdı. bu kitap, aklımda yanlış kalmadıysa, bir- kaç defa basıldı. Yeni Klinğin ilk asistanı Dr. Şevket, Tayininden bir müddet sonra Ankara'ya Sağlık Ba- kanlığı'na gidiyor. Orada Sağlık Bakanlığı'nda helada kenidini asarak intihar ediyor. Klinik uzun süre asis- tansız. Neden sonra talebe asistan tayini mümkün oluyor.

Klinikte Hemşire Hesna, Pansumancı Durmuş (Durmuş, Haydarpaşa'dan gelme, kan grup tayini, kan nakli olayında, musdahdemin Hoca'yı hırpalama- ya geldiklerini haber veren kişi), gecesi Zeynep anne, ameliyathanede çalışan bir yardımcı kadın, iki de yer süpürücü şahıs. İlk zaman mevcudu (1936'da).

Akif Şakir Şakar, 12 senedir yapılan, günlerinde, bu sene, Ortez-Protez'e verilince, ikinci yazıyı bu ko- nuya ayırmıştım. 1930'lardan sonrası mecburen 3. yazı oluyordu. 4 Ağustos 1933 Üniversite Reformu ile 3. yazıya başlamıştım. Fakat son yazılarda yer alma- sı gereken Hoca'nın bazı sözlerini, sonraki olayları daha iyi anlamamız için yazmayı uygun buldum.

30.4.1958: (Ben, enerjimin %85'ini şahsıma ve kliniğe yönelen çiftlere karşı harcadım. %15'i ile de ilim yaptım, ısırganı çok olan memleketlerde ilim ada- mı böyledir. Hayat törpüsü AKİF ŞAKİR ŞAKAR).

30.4.1958: (bütün emelim bir klinik yapmaktı. 1952'de temeli atıldığında vazifemden artık çekilebili- rim diye düşündüm. Tahsisatı başka yere harcanır di- ye korktum. 1955'de bina bitince çekilecektim. İçi boştu. Başka bir maksatla kullanılır diye çekindim. Sonra protez atelyesini kurmaya başladım. Atelyesiz Ortopedi Kliniği bacaksız kolsuz insan gibidir. 1955'de 13 bin dolarlık transfer müsaadesi aldım. Fak- at ancak 1957'de parayı transfer ettirebildim. Son eksikleri 15-20 gün evvel geldi. Artık binanın bizden alınmasına imkan yok. AKİF ŞAKİR)

Darülfünun zamanı kliniksiz geçen günler, klinik verildikten sonraki olaylar, kapanma, 6 ay. Açılma, filmle ders, konferansta kullanma, yine problemler, Bunlara rağmen çabalar, Reform, 10 yataklı da olsa Üniversite'de ilk bina. Yokluk içinde ve desteksiz. Tek elle ses çıkarma çabası. 1933-1938 arası klinik iki defa kapatılmaktan dönüyor. 1933-1936 devrine ait bir değerlendirme imkanım yok. 1936'da klinikte iki talebe asistan var. Faruk Esen ve Kamuran Behzat Yegen. Faruk pleuresie oluyor. Etfal Dahiliyede (1. Pavyon) yatıyor. Behzat'ın babası ağır hasta haberi geliyor ve İzmir'e gediyor. Klinik yardımcısız. Cumar- tesi günü Akif Şakir Hoca, ya çalışın, ya istifa edin ya yerinize birini bulun diyor. Pazartesi günü Sabahattin Ağlarca (Sonra İç Hastalıkları Mütihazası oldu) geli- yor. Öğleden sonra Dahiliye'de yatan Faruk'a (yapa-

ÇOCUK CERRAHİSİ
VE
ORTOPEDİ
KLİNİĞİ DERSLERİ

Prof. Dr. Akif Bekir Bekar

Birinci cilt

Matbaası

1936

İzmir, İzmir

Şekil 2

mayacağı, yarın gelmem) deyince, Faruk (yardım seversin, ölüm kalım mücadelesi veriyorum, 40 ateşle çalışmama imkan yok, Behzat İzmir'de. Ne olursun bir hafta, ongün için yardımına muhtacız) sözleri ile telefon etti. İşte kliniğe ilk adım. Salı sabahı saat 6. O gün ameliyat günü imiş. Klinik başboş. Appendicite'ten ameliyat olacak 12-13 yaşlarında bir kız. Durmuş, kapıdan girince soldaki, aletlerin de kaynatıldığı odada, çocuk öne eğilmiş, temizlik lavment'i yapıyor. Ben de çok yarattı. Hemen dışarı çıktım ve binanın sağ tarafındaki merdiveninden içeri girerek gecesi Zeynep anneye hemşireyi hemen alıp gelmesini söyledim. Geceliği üstüne pelerini almış geldi. Durumu gösterdim, çocuk hala o pozisyonda idi. Hemşire ağlamaya başladı. Klinik boş ve sähipsiz. Kliniği dolaşım. Kabataslak hastalar hakkında bilgi aldım, viziti tekrarladım ve beklemeye başladım. Epey heyecanlıydım.

Saat 8'den evvel Hoca geldi. Tanımadığı bir si-ma. Ne için bulunduğumu anlattım. Odasına girdi. Ben, mütereddit dışarıda girişe yakın, bekliyordum. Kendisine has yürüyüşü ile odasından çıktı ve "Buyurun, bir ziyaret yapalım" diyerek yürüdü. İlk odaya girdik. Ben, yarı ürkek "Hastaları şöyle bir tanımaya çalıştım, viziti tekrarladım. Ameliyat günü olduğundan pansumanlarla meşgul olmadım. Bugün ilk gün, aksaklıklar olur, vereceğiniz talimata göre hareket ederim" diye konuşunca gülmeye başladı. "Ameliyatlara neymiş" diye bana hitap edince "Appendicite ve Osteomyelite" cevabını verdim. Koluma girerek geri, odasına kadar, bazı sorularla döndük. Bir saat kadar sonra ameliyata girileceğini söyleyince dışarı çıktım. Meğer Dr. Münir beyin gelmesini bekliyormuş. Saat 9.15-20 sıralarında geldi. Hayatı boyunca, Hoca gibi erken geldiği, zannederim olmadı.

Klinikte Ombredanne-Mathieu'nün meşhur fransızca tek çiftlik Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi kitabı, 10-15 diyapozitif ve 10 kadar röntgen filmi, ilk bulduklarım. Hoca, kendi kitaplığı bulunduğuy için, okuyan da olmadığından, ilk zamanlarda kliniğe kitap almadığını, bir konuşmamızda söylemişti.

Daha birkaç gün geçmişti ki odasına girdiğimde masasının üstünde bir sürü el yazılı kağıt gördüm. Bu kitabın müsveddeleri imiş. Birkaç forması Kader Matbaasında, gerisi kaldı, güya bunlar "tape" edilecek, sıraya konacak, matbaaya gidecek idi diye şikayet etti. Müsaade isteyerek birkaç sahife aldım. İçlerinde eski yazı ile yazılmışlar da vardı. Şöyle bir göz gezdirdim. Kabul ederseniz ben "tape" edeyim deyince durdu. Ama bunları kime okutacaksın diyerek sordu. Okuyabildiklerimi yazarına, eksikleri, siz tamamlarsanız deyince bir sevindi ki. Eski ve yeni Türkçe notları aldım. Daktilo vardı. Kağıt. bir top kağıt aldım, gece geç saatlere kadar Mümin beyin odasında notlarla becelleştım, aldığım müsveddelerle "tape" ettiklerimi odasına, masasının üstüne bıraktım. O kadar sevindi ki. Ertesi günü, bir kutu, içinde 20 tane (Hacı Bekir Acıbadem Kurabiyesi) ile geldi. Kendisi galiba çok severdi ki hep, başarı, mutluluk anlarında onu getirirdi.

Kitap hızlandı. Kader Matbaası Babıalide. Müsveddeleri oraya götürmek, elle dizilen yazıların kolon

tashihlerini almak, tashih, konacak resimler, resim yerleri, sahibe bağlanmak, prova tashihleri, son görüş ve basış izni. Günler, hatta haftalar alıyordu. Kader Matbaası sahibi Apik efendi. Oğullarından Zare efendi Rumeli caddesinde oturuyor. Anlaştık, artık benim Şişli ile Narlıbahçe Sokağı'ndaki matbaa arasında tur atmanız hacet kalmadı. Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi dersleri kliniğin ilk kitabı olarak 1936 içinde neşredildi. İzmir'e giden Behzat 15-20 gün sonra geldi. O gelince ben, ayrılacağımı, Faruk'un da ateşinin düştüğünü, bir hafta on gün sonra kliniğe döneceğini Hoca'ya bildirdiğimde Hoca, Hayri beyciğim nasıl olur? Klinik, klinik olarak sayende yeni çalışmaya başladı. Bir çok şey yaptın. Kitap da sayende çıkabiliyor. Nasıl olur? diye adeta telaşlandı.

Dahiliye'de yatan Faruk'a gitmiş; hem durumu kontrol etmiş, hem de benimle nasıl irtibat kurulacağını sormuş. O da Nişantaşında oturduğumu ve ev telefon no.sunu vermiş. Ben çalıştığım süre içinde kliniğe, hastaneden bir soyunma dolabı bulmuş, kitap, diapozitif, röntgen ve dosyaların konması için, Başhekimlikten bir dolap siparişi verdimiş (Bu dolap, hastane giriş kapısında duran merdiveni ile birlikte kliniktedir) eski Saray Ağalarında Tayfur Efendi ile dostluk kurarak hem kliniğe, hem polikliniğe hasta gelmesini sağlamış, appendicite, fitik, osteomyelite dışı ortopedik hastaların kliniğe yatması temin edilmiş, ameliyat defteri düzene sokulmuş, hasta yatış ve ameliyat imkanı artmış, Hemşire, Hemşire olmuş hademe hademe olmuş duruma gelmişti. Fotoğrafla uğraştığım için, Tünel'de Marker (Fotoğraf makina ve malzemeleri satan)den boş cam kutuları alıp diapozitifleri ayrı kutularda toplamış, ek bazı diapozitifler de yaptırmışım. Dersleri için diapozitif elzemdi. Hastane temizdi, pansumanları ben yapıyordum. Eksik yemek ve ilaç gelmiyordu. Alçı klinikte hazırlanırdı. Alçıyı kontrolları ben aldığım için iyi cinsti. Sargılar muntazam hazırlanıyor ve enlerine göre, temin ettiğim çinko, ağız kapaklı bir kutuda saklanıyordu. Üstelik Hoca'nın kitabı da hazırlanıyordu. Klinikten ayrılacağım haberi, Durmuş dışında, herkesi, hastalar dahil, üz müştü.

Ertesi gün gece bir telefon. Hoca, Kadıköy'den 6.30 vapuru ile ineceğim, şayet bir mahzur yoksa, ba-

na eve uğramak, benimle birlikte hastaneye gitmek stediğini, evin adresini, nasıl geleceğini sordu. Ben de size zahmet olmasın, ben, saat 7'de Etfal'de olu- rum cevabını verdim. Klinikte beni görünce, adeti üzere (Bonjur) dedi. Behzat, hastanede yatmasına rağmen, daha gelmemişti. Size, Dr. Ahmet Rasim beyle konuştum. Faruk Bey daha 1,5-2 ay çalışamaz- mış. Behzat Bey'in babası hasta, yine gelecek habere göre gidebilirmiş. Klinik düzene girmiş, birikmiş hasta müşahadelerini bile tamamlatıp kaldırdığından, klinikteki düzende dolayı, Mümin Bey memnun. Hastane Başhemşiresi (Avusturyalı Helena Luiz) kendisinde gelip beni sormuş. Hatta Tayfur Efendi bile, Faruk'un pleuresie yetmezmiş gibi mephrite'de olması, Behzat'ın İzmir'e gitmesi, yine benim başıma yıkıldı. Kaderde böyle yazılmış meğer.

Prof. Dr. Sadı İrmak, Hoca'yı sever ve takdir ederdi. Beni de yakın tanırdı. Evvelce Fizyoloji'de çalışmışım. Bir gün, profesörler kurulunda (Hocam, ben Almanya'da biraz Dahiliye, biraz da Cerrahi'de çalıştım. Cerrahi'de çalışmak, ihtisas yapmak istiyorum. Nezaretinde bana Appendicite, fıtık ameliyatı yapmak lütfunu verirsiniz beni ihya edersiniz) diye bir konuşma yapmış. Hoca'da (vak'a olunca size haber veririm; gelirsiniz. Memnuniyetle yardım ederim) cevabını vermiş. Profesörler Kurulu, o zamanlar Cumartesi günü idi. Kliniğe gelince bizim Sadı İrmak'ın bir ricası var. Unutmayalım, vak'a olunca haber vereyim diye, bilhassa bana, sıkı sıkı tembih etti. 2-3 hafta, tesadüf, bir appendicite vak'ası gelmedi. Gelince, Hoca, bizzat, haber verdi. Haftada Salı-Cuma ameliyat günü idi. Sadı bey, Hocam, özür dilerim. Dekan bey ve ben Rektör beyle görüşmeye gideceğiz. İnşallah başka bir sefere bir mani çıkmaz demiş. Aradan 5-10 gün geçti geçmedi. Sadı Bey Hoca'yı telefonla arıyor. Beyazıt meydanında iki ayağı çarpık bir çocuk var. Zavallıya çok üzülüyör ve acıyorum. Ailesi ile de görüştüm. Ameliyatla düzeleceğini anlattım. Kabul ettiler. Göndersem, lutfedip ameliyat eder misiniz diyor. Hoca, gönder, elimizden gelen yardımı yaparız cevabını veriyor. İki gün sonra çocuğu getirdiler. Hemen yatırdık. hazırladık ve ameliyatı da hoca yaptı. Herhangi bir komplikasyon olmadan, yeni yapılan alçısı ile, geleceği tarih ve günü de yazarak, çocuğu ailesi- ne vererek gönderdik.

Resim 1: Şişli Etfal Hastanesi Ortopedi Kliniği 1937 tarihinde yapılan bir ameliyat

Sonra öğrendik ki, o zamanlar Sadı Bey Şehzadebaşı'nda otururdu. Bize gönderdiği vak'a yaşlarında iki ayağı çarpık bir çocuğu da Cerrahpaşa'ya Prof. Nissen'e göndermiş. Her iki çocuğun yüzleri ve ayakları görülecek şekilde fotoğraflarını da çekirmiş. Ameliyat neticelerini beklemiş, hastalarla ilgisini kesmemiş, ameliyat sonrası da, yüzleri de görülecek şekilde, resimlerini çekirmiş ve ilk ve son durumlar fotoğrafları Dekan ile birlikte Rektöre gösterilmiş; ve appendicite vak'asını da anlatmış.

Meğer, orada, appendicite, fıtık, sünnetten başka bir şey yapılmıyor. Kliniği Şişli'de kapatıp Cerrahpaşa'ya Prof. Nissen'in kliniğine naklelelim düşüncesi bunlara neden olmuş.

1937'de, önkol parçalı çift kırıklı, alçı iinde, elinde ilk kırık hali ve Radyoloğ Dr. Zakar'ın çektiği alçılı filmi ile, Dr. Zakar'ın tavsiyesi üzerine Şişli'deki kliniğe 7 yaşlarında bir çocuğu babası getiriyor. Hoca her iki filme bakıyor. Ancak ameliyatla düzgün bir vaziyete getirilebileceğini bildiriyor. Adamın tek çocuğu imiş. Hoca da, haliniz vaktiniz müsaitse Fransa'ya gidin, orada, yeni, çok nevaçta olan Ombredanne dispozitifleri (Osteosyothese temporaire) (fixateur externe) oliye plak-vida ile kırıkların, oynamadan iyileşmesine imkan sağlayan olanaklar var. Maalesef, biz getirip kullanamıyoruz diye cevap verir. Buna ait bir kitap, mecmua var mı diye adam sorunca, Hoca, masasının gözünden bir mecmua çıkartıp gösteriyor. Adam, ben bu plak-çivileri getirsem yapar mısınız diyince elbette cevabını alıyor. Bir hafta-ongün içinde plak-vida'lar geldi. Ameliyat klinikte yapıldı ve çok güzel de oldul. Siparişi Taksim'de yazıhanesi olan bilhassa Fransa ile Cerrahi alet ve ameliyat malzemelerine kadar bir sürü malzeme getiren Dr. Burhan Derbi getirmiş. Me-sele bundan sonra başladı. Adam, yeni ameliyat olmuş, hastaneden taburcu edilmiş çocuğunu alıyor. Tekrar Dr. Zakar'a gidiyor. Röntgen çektiyor. İlk radyografilerle bir birlikte Kazım İsmail beye gidiyor. Profesörler Kurulu'na bu olay gidiyor. Kazım bey, benim tedavim altındaki bir hastayı almak,. Fransa'dan hasta sahibine alet getirtmek, kendi reklamını yapmak, mendisini küçük düşürmek ard niyetini taşıma v.s. ile konuşuyor. Hoca, söz alarak alçının nerede yapıldığını sormadım. Adana Fransa'ya gitmesini söyledim. Benden bilgi istedi. Ben de masanın gö-zünde duran mecmuayı çıkartıp bu usulle yapılmış resimler de olan bir mecmuayı gösterdim. Nereden buldu ise Dr. Burhan Derbi firmasını bulmuş, plak ve çivileri getirmiş, onlarla müracaat edince kliniğe yatı- rıp ameliyatını yaptım. Kusursuz da oldu. Burda bir suiniyet aramak abes demiş. Meclis'den biri "Bu alet-leri adam geri aldımı, yoksa kliniğe hibe mi etti diye sorunca hoca, başka hastaların da sakat kalmamaları için kliniğe bıraktı cevabını vermiş.

Hoca'nın Pazartesi günü canı sıkın. Olayı anlattı. O gün poliklinik günü. Hastaları şöyle bir dolaştı. Ertesi günkü ameliyatları sordu. Ben poliklinikten döndüğümde hoca gitmişti. Ertesi sabah, erken saatlerde Dr. Sadı bey telefonla beni aradı. Kliniğin kapatılma kararı verildiği, Rektörlük yazısının dün Maarif Vekaletine postalandığını bildirdi. Hoca, o gün, 8 vapuru ile Dekan Nurettin Ali Bey ile birlikte inmiş. Onun için gecikmiş. Profesörler kurulunda ki konuşmalar-

dan çok üzülüğünü anlatmış, Ameliyatların hazır olup olmadığını sordu. Ben, hazır ama, üzüleceğiniz bir şey söyleyeceğim diye durumu anlattım. Kimden haber aldın diye ısrar ediyor ve dekan beyle beraberdik, böyle birşey olsa bana söylerdi, yanlış haber almışsın deyince, Hocam, haber doğru. Dekan bey söyleyememiş olabilir şeklindeki konuşmam üzere. Madem ki ısrar ediyorsun, ben Fakülteye gidiyorum. Ameliyat olacaklara da yemek verin diyerek gitti. Öğleye yakın kliniğe döndü. Beni odasına çağırdı. Haberin doğru imiş, akşam treni ile Ankara'ya gidiyorum. Sen kimseye bahsetme olaydan senden başkasının haberi var mı? Hayır dedim. Ve Ankara'ya gitti. Birkaç gün sonra döndüğünde yüzü gülüyordu. Zamanında hareket ettik. Böyle lüzumlu bir kürsünün kapatma değil, kürsünün noksanlarının giderilmesi, daha geniş bir bina temini v.s. ihtiva eden bir yazı yazılarak Rektörlüğe gönderildiğini gülererek anlatıyordu. Ankara'ya varıp Maarif vekili ile görüşünceye kadar kaygı içinde olduğunu, vekilin kendisini çok iyi karşıladığını, tesadüf yazının da vekilin yanında iken geldiğini anlatıyordu. Bu badire de bu şekilde anlatılmış oldu. Bundan sonra Kliniğe Sanitas marka mobil, serpil'de yapabilen bir röntgen cihazı da 5,5 ayak Frigidaire marka bir buz dolabı alındı. Ankara'dan 21.7.1937 tarih ve 337 sayılı yazı ile Hoca'nın Maarif Vekaleti'ne bağlı Valdebağlı Prevantoryum ve Sanatoryumu Hastanesine 60 lira ücretle Müşavir Doktorluğunun ek görev tayinini bildiren yazı Rektörlük 29.7.1937 tarih ve İdari ve Mali işler 3587 sayılı yazısı ile bildiriliyor. Hoca, mutlu, Haftada iki gün (Pazartesi-Perşembe) öğleleri gidecek. Bu görev 1955 Eylül'üne kadar devam etti. 15 Mayıs 1955'de Çapa'ya taşınmıştık. Klinik eksiklerinin tamamlanması ve çalışması 1955'de büyük yorgunluk vermişti. 100 yataklı yeni Ortopedi Kliniği'nin yoğun çalışmaları nedeniyle vazifeden affını bildiren yazısıyla ayrıldı. 3-5 hasta için fikri sorulurken (Dr. zeki Köseoğlu Başhekim idi) orda osteoarticulaire tuberculoze vakaları için yatak, ameliyathane yaptırdı. Ayırıldığında 120 hasta bırakmıştı. Haftada iki gün beraber giderdik. Onun olmadığı, Avrupa'da kongrelerde, Ankara'da olduğu zamanlar ben yalnız giderdim. Gerek Dr. Zeki Köseoğlu, sonra Dr. Mehmet Dedeoğlu sonra Üniversite'de Dr. Kemal Cenap Berksoy yanında Doçent olan Dahiliye Mütahassısı Dr. Muzaffer Dilemre zamanları. Hoca, Phreniseetomie ameliyatını severdi. Akciğer üst lob Cavernelerinde de etkili olduğu çalışmaları, La Presse Medicale'de çıkmıştır. Birkaç yazı.

Bir taraftan kliniği geliştirmek, bir taraftan da mustakbel öğretim üyesi yetiştirmek arzusunda olan Hoca, Hamburg'da beraber çalıştığı, o sıralarda Leipzig'de Kürsü Başkanı olan arkadaşı Prof. .... , yanına, burs temin ederek Dr. Orhan Toygar'ı gönderdi. Dr. Orhan Toygar'dan ilk zamanlar minnet ve şükran dolu mektuplar gelirken, nedense zamanla, mektuplar gittikçe seyrekleşti ve sonra da kesildi, Dr. Toygar, Almanya'dan döndü ve ankaraya yerleşti. Cerrahi Profesörlüğü'ne kadar yükseldi. Hoca, bu kadirbilmezliği hiç bir zaman unutmadı.

1927 nüfus sayımı. Neticelere göre 12 milyon. Fakat, ayrıntılarda 238.000 Ortopedik sakat var. Hoca, resmi neticeler, senelerce sonra, açıklanınca,

Türkiye'deki sakatlar konusuna eğiliyor. Bu sayı sayım memurunun görebildiği veya sayımda bildirilenler. Ya söylenmeyenler ya başlangıçta olanlar diyerek bunları yazı ve konferanslarıyla anlatmaya çalışıyor ve eklemeyi de ihmal etmiyor. Bu sakatlarımızın %70-95'ine yardım edilebilir; ortopedik konservatif cerrahi müdahale ile yardım edilebilir diye.

Kliniğimizde sakatların çalışmasına yer verirdi. Son, Çapa'daki yeni klinikte tek veya çift taraf amputeleri, spastik felçli, spondylitis ankylopoetica'lı paralytic obstetricale'li, opere, fakat kötü pesequino varuslular, kalça çıkığı segmenetliler vb. Hatırımda yanlış kalmadıysa 1956'da 12 sakat çalıştırılıyordu.

Artık kliniğin kapatılma korkusu kalmadığına kanaat getirince diğer düşler (Rüya) ön plana çıkmaya başladı. Evvela ihtisas dalı olması. Bunun için dışdünya ile bağlantı. Derneklere üye olma, oralardan davetiyeler alma, bir meri vesika toplama. Bir de (Ortopedi Cemiyeti) kurma, 1937 yılı Ağustos veya Eylül ayları idi zannediyorum. İlk dernek müracaatı yapıldı (Türk Ortopedi ve Travmatoloji Şiürjisi Sosyetes) (Societe International de Chirurgie Orthopedique)'den ilham. O zamanlar cemiyet kurmak uzun mesele, Ankara'ya kadar gidiyor. Dahiliye Vekaleti karar veriyor. 1938'de müracaattan 8-10 ay sonra (Red) cevabı geldi. Hoca üzgün. Fakat, müracaat kurucuların çoğu yenilenecek aynı isimle, tekrar başvuruldu. Dernek 27.4.1939 tarihinde kurulmuş oldu. Merkezi idaresi İst. Tıp Fakültesi Çocuk Şiürjisi ve Ortopedi Kliniği. Müessis veya Heyet-i idare esamisi: Akif Şakir Şakar, Ali Rıza, Faik Aldoğan, Behzat Kamuran Yegen, Faruk Esen, İffet Naim Onur, Münir Ahmet Sarpyener, Nazım Arman, Osman Cevdet Çubukçu, Sadrettin Onaran, Zeki Zeren, Zühtü ve Rifat Hamdi Berkman'dan ibarettir diye dosyada mevcut.

Bu tescil 27.4.1939'un Vilayet tasdiki 27.4.1939'dan geçerli olmak kaydıyla 4.5.1939'da tescil edilmiştir. Tüzüğe göre normal kongre tarihi (Tıp kongresi ile beraber iki yılda bir) olarak müracaatta bildirilmiş. Sosyetenin Kütük No.su 382, sonra 152 (Sosyetes), ismi 6 ay sonra (Cemiyeti) olarak değiştirilmiş son olarak 2908 sayılı yasa ile (Eylül 1983). 19.3.1984'den itibaren dernekler yasasına göre 1630 kütük sayısı ile yeniden tescil edilmiştir.

Şubemizin ihtisas dalı olarak kabulü (Tababet uzmanlık belgeleri hakkındaki tüzük) Resmi Gazetede 9 Ağustos 1947 Cumartesi tarih ve 6600 sayılı nüshasında neşredilmiştir.

Tababet ve şubatın tarzı icrasına dair olup 1219 sayılı kanunun 9'uncu maddesi gereğince Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca yeniden hazırlanan ve Danıştayca incelenmiş olan ilişik (Tababet Uzmanlık Belgeleri Hakkında Tüzük)'ün yürürlüğe konulması Bakanlar Kurulu'nun 27.7.1947 tarihinde kadirleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanı; İsmet İnönü, Başbakan; Recep Peker, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı; Dr. Behçet Uz ve diğer Bakanların isimleri.

Tababet uzmanlık belgeleri hakkında tüzük:

Madde 1. Türkiye Cumhuriyeti içinde her hangi

bir Tıp kolundan uzman olmak ve uzmanlık belgesi almak bu tüzük hükümlerine bağlıdır.

Madde 2. Türkiye'de tababete ait klinik ve laboratuvar uzmanlık kolları şunlardır.

I. İç hastalıkları, II. Genel Şirurji, III. Nöroşirürji, IV. Ağız ve Çene Cerrahisi (Stomatoloji), V. Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi .... XXII'ye kadar devam ediyor.

Madde 8. Asistanlık süresi İç hastalıkları, Genel Cerrahi, Nöroşirürji, Ağız ve Çene Cerrahisi (Stomatoloji), Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi 3 yıl.

Madde 17. Tababet şubasının sanatlarının tarzı icrasına dair olan 1219 sayılı kanunun 9. maddesi gereğince hazırlanmış ve danıştayca incelenmiş bulunan bu tüzük, Resmi Gazetede yayımlandığı tarihin ertesi gününden itibaren yürürlüğe girer.

Demek oluyor ki şubemizin müstakil bir ihtisas şubesi olması 10 Ağustos 1947 Pazar gününden başlamaktadır (Fazla bilgi için bak; Acta Orthopaedica et Traumatologica Turcica. Cilt VII. Sayı 1-4 yıl 1979).

Yeni, istediği niteliği içeren bir klinik kurma çabaları var. 1938 senesinde Güzel Sanatlar Akademisinde Prof. Ziemmermann'a 50 yataklı, Ortez-Protez ve fizik tedavi bölümlerini de içeren bir Ortopedi Kliniği planını da yaptırıyor. O zamanki şartlarda büyük bir proje. Büyük çabalara, neşriyata rağmen şubenin ihtisasını 1947'de tahakkuk ettirebildi. Klinik binası ise 1952'de başladı, 1955 Mayıs'ında taşınabildik. Hocanın 30.4.1958 veda sözlerini yukarıda yazmıştım. Onu bir daha okuyup düşünmek ve tekrar okuyup yorumlamak sizlere düşüyor. Yazı sonlarına doğru yazacağım bir iki bilgiyi de bu düşüncelere eklemeyi unutmayın.

1937-1938 yılları kliniğin ortopedik vaka ameliyatı çok artıyor. Kalça tuberkülozunda extraarticulaire artrodese, trochanter tuberkülozunda greffenage, pied bot'lar, osteomyelit çeşitleri, pseudoarthrose'ler de greftler, clavicula, önkol, tibia, femur kırıklarında fixateur externeler kullanılması. Çocuk Cerrahisinde böbrek, mesane, invagination, goitre, cilt defektlerinde çeşitli nakiller, noma defektleri kapatılması, tavşan dudak, kurtağzı, hypospadias, epipadias, extrophia vesica da Coffey ameliyatı, appendicite fıtık, hydrocele vs. Yine bir empyeme nedeniyle gelen akciğer boşluğu sequele'nin plombage musculaire, bir çingene kızı idi (Avertin retal narkozu ile ameliyat) (Çocuklarda plombage musculaire dış neşriyatta geniş ilgi toplamış, çocuklarda ilk ameliyat olarak nitelenmiş, hatta yazılan bir kitabta stayişle konu edilmişti. Kitap klinik kütüphanesinde vardı. Eski kitap ve neşriyatlar kütüphaneden alınıp klinik alt kısmında bir odaya geliş güzel atılmış, toz ve pislik, rutubetten arama imkanını bulamadım).

Plombage musculaire'e ait ilk ameliyat V. Milli Tıp Kongresinde tebliğ edilmiştir (1933-Ankara, Sahife 406-418). Bu arada Riyaseti Cumhuriyet Muhafız Alayı'ndan 180'in üstünde boyda bir asker Resmi yazı ile Ankara'dan Şişli Etfal Hastanesi Ortopedi Kliniği'ne sevk ediliyor. At çiftlemiş, femur parçalı kırığı, hastanede yataklar en-boy bakımından standart, hariciye'den bir karyola veriliyor, traksiyon da tatbik edile-

cek. Hastanede hem teknik işlere, hem kaloriferlere bakan Ethem efendi var. Eklerle somya kısmı uzatılıyor. Yatak altı sertliği sağlanıp traksiyon yapıldı. Yumuşak kısım lezyonları da olduğundan uzun müddet yattı. Yatağında, klinikteki sanitas marka mobil röntgen cihazı ile, iki yönlü radyolojik kontrollerini da yapıyorduk. Genç, aslan gibi, boylu boslu tabirine layık muhafız alayı mensubu, sağlık, ve düzgün vaziyette, rapor ve koltuk değnekleri ile dolaşarak taburcu edildi.

Söz kırıktan açılmışken eskiye gidip bir eklemeye yapacağım. Yıl 1933, Ankara'da 5. Milli Tıp Kongresi yapılıyor. Konuşmacılar arasında Burhanettin (Toker) hoca'da var, 324 vakalık bir kırık listesi sunuyor. Kırık tedavi takibi sonu yapmak mecburiyetinde kaldıkları amputasyonlardan da bahsediyor (1930-31-32 ve 33 bası toplam 324 vaka, 95'i tibia kırığı, bunlardan 17'si açık kırık. Bu açık kırıklardan 2 vakada amputasyonla gidilmiş) (Kongre kitabı sahife 413-437). Bu kongre zabıtları 1934'de neşredilmiştir. Akif Şakir Şakar Hoca, söz alıp kırıklar bilhassa açık kırıklar hakkında fikirlerini söylüyor. 1934 Kongre Kitabı yalnız konuşmalara tebliğlere ait bilgi veriyor. Diğerleri yok. Akif Şakir Şakar Hoca 1935'de kırıklar ve bilhassa açık kırık medin ve yapılmalıdır konulu bir monografi neşrediyor (Bugünkü bilgilere göre açık kırıklar nasıl tedavi edilir. Açık kırıklarda ameliyat ile korumanın hayati önemi 46-1 literatür 47, sahife 20x27cm ebadında. Matbaacılık ve neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul 1935). Yeni klinik, şubenin ihtisas dalı olma çabaları. Bunun için Derneğin kurulma çabaları, neşriyat, çoğu Fransa ve Almanya'da klinik ortopedi ve travmatolojik vakalar bakımından çalışmalarında ön planda yazılar Rêvue d'Orthopédie, Chirurgie, Archine, Medicine des Enfants, vb. dış tuberküloz, tıp dünyası, dirim, tıp mecmuası, klinik radyoloji, andropoloji mecmuası, vb. iç yayınlar, üniversite konferansları, halk evleri konferansları gibi çeşitli neşriyat ve faaliyet. Bu arada Balkan Birliği dolayısıyla Balkanlardan gelen son sınıf öğrencileri var. Şişli'de bizim kliniği de uğruyorlar. Klinikleri geziyorlar ya. Hoca kliniği gezdiriyor, vakalar hakkında bilgi veriyor. Çalışma ve neşriyatlardan da

Prof. Akif Şakir

ÜNİVERSİTE BİLGİYE GÖRE AÇIK KIRIKLAR NASIL TEDAVİ EDİLİR?

AÇIK KIRIKLARDA

AMELİYAT İLE KORUMANIN HAYATI ÖNEMİ

L'importance vitale de la prophylaxie opératoire dans le traitement des fractures ouvertes

MATBAACILIK VE NEŞRİYAT
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ - İSTANBUL
1935

bahsediyor bir Yugoslav talebe (burası klinik değil, basit bir kümes) tabirini kullanıyor. Hoca, senelerce bu cümleyi derslerinde, sohbetlerinde, fırsat gelince, sözlerinde eksik etmedi. Hatta (Tıp yolunda yılbaşı)'lara bile karikatür konusu oldu.

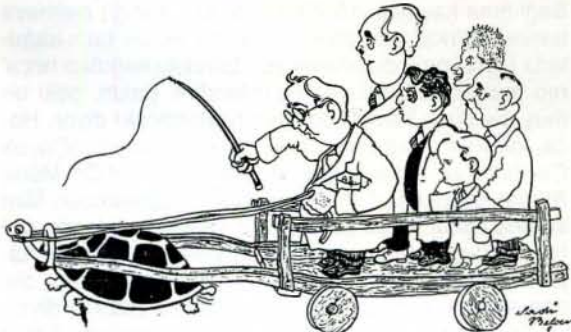
Ayrıca 1936'da tek cilt olarak çıkan Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Kitabının genişletilmiş yeni baskısı da hazırlanıyordu. 2 cilt olarak 1941'de neşredildi. Hoca'nın aynı zamanda kliniğin neşriyatı ve çalışmalarından geniş bir liste vermek istemiyorum. Bu arada cerahatlı Hed bir pericardite'de (Larry) ameliyat ile iyileşen bir vaka (Tıp Dünyası 1938) gibi yayınlardan, Harpte ayağın önemi, sporda yorgunluk kırıkları yazılar dışında spor faydaları, arızaları, arızaların sebebi ve onarımı gibi kitapları da yazmaktan geri kalmıyor. Ayrıca trafik ve iş kazaları ile de ilgileniyor.

Şekil 4

Mekân olur ki hayalî cihan değer.

Şişli Etfal'de ek bir bina yapıldı. 30 yataklı güya taşınacağız. Kısmet olmadı. İstanbul'da çiçek hastalığı salgını oldu. Çiçekli çocukları oraya yatırdılar. Klinik, 1942 ortalarında Hasekiye taşındı. O bina evvela

Şişli Üniversite Kliniklerinin Gurbaya taşındığının esemidir.

Şekil 5

30 yataklı Ortopedi'ye tahsis edildi. Nedense bir süre sonra Ortopedi küçültüldü ve 15 yataklı Üroloji ile aynı binayı paylaştı. Zannederim Mareşal Fevzi Çakmak'ın prostat ameliyatı dolayısıyla, Haseki'de 2. Cerrahiden boşalan Nurettin Bey pavyonu üst katına taşınıldı. Evvela 40 yatak, sonra 50, Şişli Etfalden, kuruluş 10 yatak olduğu ve işe, harcama ve mubayalar hastanece yapıldığından, alınanlar demirbaş geçtiğinden, Hasekiye de yatak götürebildik. İlk 30 yatak hastanece verildi. 1955'de Çapa'ya taşınırken de 10 yatak götürebildik.

1939 Eylül sonu kliniğe aslı asistan olarak giren Dr. Fethiye Ayrıl, 1938 mezunu Dr. Seyfi Çınar'da bir müddet sonra kliniğe geldi. Bir müddet sonra hocanın isteği üzerine klinikten hastane cerrahisi kliniğine geçti ve genel cerrah olarak ihtisas aldı. Klinikte kısa veya uzun süre çalışmalarından, imkan olursa, bahsedeceğim. Hasekide rahatlamıştık. Bu arada bir başhemşireye ihtiyacımız vardı. Vakıf Guraba'da çalışan meth ve tavsiye edilen Cemile (Ertürk) hemşireyi aldık. Memurin Kanunu sarıh. Naklen tayini imkan olmadı. Cemile hemşire istifa ederek geldi. 6 ay aylığını (Çünkü Üniversite tayini için 6 ay gerekiyormuş) hoca cebinden ödedi. Başhemşire olarak Çapa'da vazifesine devam etti. Her cihetçe ehil bir başhemşire idi. Hatta Üniversite, Nöro-psikiyatri kliniği başhemşiresi (Haslet hemşire) ile birlikte gelişmeleri ve fakülte'de düşünülen hemşire eğitimi için İngiltere'ye gönderdi.

Haseki hastanesinde ikinci kat asansör işletilmiyor. Röntgen klinikten çok uzak. Poliklinik caddenin öbür tarafındaki cerrahinin yanında. Alt kat Kadın Hastalıkları, en alt kat septik bölüm. Tavanlar yüksek. Koğuş sistemi, bir tane 3 hasta yatacak oda var. Sol taraf koğuşta kadın ve çocuklar, sağ taraf koğuş erkeklerin, asistanlar bir odada, Mümür bey bir oda, ameliyathane karşısında bir oda, Dr. Fethiye Ayrılın, arşiv, sekreterlik genişçe bir oda ve hocanın odası, kütüphane bu odada. Merdiven çıkışının karşısındaki oda hem muayene, hem pansuman odası. Stajyerler ders, merdivenden çıkışta sağdaki koridorda yapılıyor. Burada aynı zamanda erkeklerin yattığı koğuş, ayrıca çok geniş iki hela (WC) var.

Hasta fazla, ameliyat fazla, çalışma fazla. Kadro iki öğretim üyesi yeni bir doçentlik kadrosu verildi. İkinci Dünya Harbinde üç operatör ve bir intaniye ve mikrobiyoloji uzmanı, 4 Askeri hekim cepheleri tetkik cephe ve gerisi çalışmaları tetkik için Orduca Avrupa'ya gönderilmiş. Op. Dr. Recai Ergüder, Op. Dr. İzzet Birand, Op. Dr. Cevat Alpsoy ve İnt. ve Mik. Uzmanı Dr. Razi Maner. 1943'de Dr. Cevat Alpsoy, Doçentlik için müracaat ediyor. Paşaoğlu, Paşa damadı, Lisan bilen, Mareşal Çakmak Hastanesi operatörü (Tezi). Fakat lisanı kazanan Doçent adayının tezi, daha fazla derleme bir bilgi taşıdığı gerekçesiyle, juriye, reddediliyor. 1944'de hocanın yol gösterisi ve yardımı ile hazırladığı yeni tezle tekrar aday oluyor. Bu defa başka bir talep daha var. Op. Dr. Derviş Manizada, hocadan tez konusu istediğinde (Açık kırıklar ve komplikasyonları) tezi veriliyor. Dr. Manizada Cerrahpaşası. Belki hoca, 1933 Milli Tıp Kongresi kırık tebliğini, oradaki münakaşa ve 1935'de neşrettiği monografii hatırlıyor. Derviş bey Haseki'de ortopedik amel-

yatlara asistansa giriyor. Niye kendi kliniğinde emek verdiği Cerrahpaşa'da değil. Orada Op. Dr. Ata Topaloğlu ve Op. Dr. Ziver Mestçi ikilisi var. Bir kaç seredir doçent olmak için imtihana giriyorlar. Rektör Cemil Bilsel, Dr. Ziver Mestçi, Rektörün eşinin kız kardeşi veya çok yakınının kocası. Bu sebeble imtihanlarda rektör gözlemci. Dr. Ata Topaloğlu başarılı olunca her iki aday da reddediliyor. Ertesi sene yine başvuruyorlar. Dr. Derviş Menizade için orada kadro yok. Ortopediye iki aday, Cevat Alpsoy, Derviş Manizade rakip 1945 yılı. Sürpriz bir durum oluyor. İsmet Paşa 65 yaş sınırını getirerek Mareşal Çakmak, Akil Hoca ve bu arada Rektör Cemil Bilsel'i emekliye sevk ediyor. İki aday Haseki'de juri toplanmış. Bir az uzuyor. Akif Şakir Şakar Hoca, odadan mecburen çıkınca, bu aradan istifade Dr. Cevat Alpsoy'un tezinin kabulü ve Dr. Derviş Manizade'nin reddi kararı verilip imzalanıyor. Red kararında bir cümle var (Açık kırıklar ve komplikasyonları) ortopedi ile ilgili olmadığı cümlesi. Hoca, kendi yokluğundaki bu karar ve yazılış şekline itiraz ediyor. Jüride bulunan Prof. Dr. Burhanettin Toker hoca; Akif, ben kendi adamımı aynı tezle kendi kliniğime alacağım. Rektör değişti. Artık mesele kalmadı. Bana iki Doçentlik kadrosu verildi. Birine Derviş'i, birine de Feyyaz'ı alacağım. Bizden yetiştiler diyor. Hakikaten Dr. Derviş Manizade (Açık kırıklar ve komplikasyonları) ve Dr. Feyyaz Berkay, tamamıyla tercüme olan (Kemik tümörleri) tezleri ile Cerrahpaşa Cerrahisi Kliniğine, aynı zamanda Doçent oldular. Fakat, Dr. Derviş Manizade, senelerdir arzusu olan Viyana'daki (Unfallstation) tipi bir ünite kurmak çabasını sürdürdü; ve kendisine Prof. Dr. Burhanettin Toker'in Cerrahpaşa'daki kliniğine Doçent yapmak için (Açık kırıklar ve komplikasyonları) tezindeki zahiri red kararını, ortopedinin kırıklarla ilgili olmadığı işte Akif Şakir'inde altında imzası bulunan yazıda belirtiyor diye kullandı. Müstakil bir (Travmatoloji) kliniği, branşı kurma çabaları Sağlık Şurasına kadar gitti. Akif Şakir Hoca Sağlık Şurası azası idi.

Klinikten emekli olduktan sonra, Şura'da Ortopedi ve Travmatoloji konusu var. DR. Hazım Bumin'de Şura azası, ilgisi olmadığı, müstakil bir travmatoloji branşı kurulması da karara bağlanacak gibi. Hoca, yorgun ve kurduğu kliniğe kirgin. Kürsüde olanlar ilgilenmiş, artık benim vazifem bitti, bir az da onlar mücadeleyi öğrensinler, tatsınlar diyor. Bu keşmekeş devam ederken bazı haberler alıyorum, karar çıkacak gibi. Hoca'ya akşam telefon ettim. Şura'ya katılması için rica ettim. Reddetti. Ben de son olarak (Hocam, affedersiniz, Allahın bahtiyar kulusunuz. Mücadele verip kurduğunuz bir binanın, Allah uzun ömür versin, sağlığınıza yıkılışını da göreceksiniz. Her kula nasip olmaz) diyerek telefonu kapattım.

Bu konuşma saat 20:00 sıralarında olmuştu. Gece saat 23.00-23.30 sıralarında bir telefon. Hoca, söylediklerini çok düşündüm. Bunlar aciz; yarın klinik kütüphanesinden ve kendinden Ortopedi ve Travmatoloji ile ilgili kitap ve mecmualardan bana eve getir. Yarın akşam treniyle Ankara'ya (Şura'ya gidiyorum) dedi. Ertesi günü istediklerini götürdüm. Kırık ve buruk uzun uzun konuştu. Gitti, döndü. Şura, hoca'nın otoritesi ve vesikaları ile bir değişik karar veremedi. Hoca, Eylül 1961 de vefat etti. İstanbul'da Sağlık Ba-

kanı Prof. Dr. Ragıp Öner, İstanbul Sağlık Müdürlüğünde (Sağlık Müdürü Dr. İsa bey) bir toplantı var. Dr. Hazım Bumin, Dr. Derviş Manizade, Dr. Siyami Ersek, Dr. Saim Bengiserp vedaha birkaç kişi. Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi kurulacak, Dr. Siyami Ersek başına geçecek. Dr. Ragıp Öner' de sonra kadroya katılacak. Sonra da hepsi İstanbul Tıp Fakültesine bağlanacak. Travmatoloji istasyonu da kurulacak. Dr. Hazım Bumin, saatine bakıyor. saat 11.00 raddeleleri. Ortopedi kliniği başındaki şahıs, vazifesi başında değil, Çağaloğlu Sağlık Evi (Dr. Ruhi bey'in Hastanesinde) nde bu saatte ameliyatta. Akif Şakir Hoca vefat etti. Şura' da hepimizin önüne birer kitap ve mecmua attı ve (hareket ve destek sisteminin, matürü ne olursa olsun, ister konservatif, ister operatif tedavisini sağlayan branş Ortopedir. Travmatoloji içindedir. İşte vesikalar. Bakın diyerek hepimizin önüne kitap ve mecmualar attı. Şimdi Hoca yok. Klinikte olması gereken Kürsü Başkanı, Bu saatte özel hastanede. Karar belli.) Dr. Saim Bengiserp, aynı gün durumu bana ilettiler. Raporör olarak seçmişler. kendisine bazı cümleleri raporunda belirtmesini rica ettim. Dr. Saim Polat Bengiserp, halen hayatta. Bu olayların yaşandığı devir, 27 Mayıs devri. 147 ler olayı oldu. Birinci Cerrahide Dr. Bedii Gorbon, üçüncü Cerrahi' de de Dr. Derviş Manizade Kürsü Başkanları. İlk, Dr. Fahri Arel'in Klinikten uzaklaştırdığı Dr. Kemal Bayraktar'ı almak. Sonra , Dr. Kemal Bayraktar'ı kalça kırığında, icat ettiği bir Smith-Petersen çivisini tam yerine çakma aleti ile Travmatoloji deçenti yaptı. zaten senelerdir uğraşısı olan konu, yeni ihtisas tüzüğü ile yerini bulmuştu. Genel Cerrahi baz, sonra ortopedi, Çocuk Cerrahisi, Travmatoloji.....yüksek ihtisas. Zaten 147'lerin dönüşünde, Travmatoloji seksiyonu baki kalmak kaydıyla, Kürsü Başkanlığını Dr. Fahri Arel' e bırakmak jestini göstermiştir. Seneler sonra Cerrahpaşa'da 50 yıl kitabında, Cerrahpaşa Cerrahi kürsüsüne Doçent olduğundaki hakikati yazma olgunluğunu göstermiştir.

Yukarıda, (Hoca yorgun ve Kürsüye kızgın) cümlesini kullandım. 1957 yılında, Ankara'da Şura toplantısı var (7 Şubat 1957). Toplantı odası çok sıcak, 28 derece, dışarısı eksi 14, yan fark 42 derece. Şura da geç dağılıyor. Dışarıda vasıta yok. kaldığı yere bir hayli geç veriliyor. neticede Pneumonie, 4 gün Ankara'da tedavi. yataklı vagonla İstanbul'a geliyor. Yandan gara sokulan arabasıyla evine götürdük. Sağlığına kavuştu. 15-20 gün sürdü. kliniğe gelmeye başladı. Birkaç gün sonra bir adam, elinde bazı kağıtlarla Hoca'nın odasına giriyor. Elindeki kağıtları hoca'nın masasına bırakıyor ve (efendim, bakın, peki olmuş dersiniz hemen baskıya başlanacak) diyor. Hoca, getirilen kağıtlara, teker teker bakıyor (Çocuk Cerrahisi ve Ortopedi Kliniği, Direktör Prof. Dr. Münir Ahmet Sarpyener) ibareleri yazılı reçetesinden filim zarfına kadar. Hoca gayet sakin kağıtları topluyor, getiren çocuğun eline veriyor ve (Evladım, girdiğin kapıdan çık sola dön, ilk kapı Kütüphane kapısıdır, ondan sonraki kapı bu kağıtları göreceksin) diyor. Çocuk gidiyor. Matbaa tabiki bir zılgıt yemiştir. Fakat Hoca, bu olayı açığa vurmadı.

Üzgün ve kirgin. O günü ve sonraları anlatırken Profösörler Kurulunda ki olayı da bazen anımsatır, fakat acı acı güler, dışarı vermezdi. 1958 emeklilik yi-

İ.Klinikten bir beklentisi var. Büyük mücadele verdiği, kurduğu bir saha bıraktığı klinik tıssı hiçbir ima dahi yok. Hiç olmazsa bir büstü bulunsun arzusunda. Nihayet kendisi yaptırıyor. Heykeltraş Osman Mumcuoğlu'na, kendi ayrılırsa Doçent olan Dr. Cevat Alpsoy'a da Profesörlük kadrosu açılıyor. Münir Bey'e de Direktörlük. Hoca 70 yaş dolayısıyla 4 Mart 1958 emekli. Fakat Dekanlıktan resmi yazı bir türlü gelmiyor. Dekan Ort. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli. Bu arada bazı olaylarda yaşanıyor. Dışarıdan bir Profesör getirilmesi gibi. Akif Şakir Hoca'ya (isim) için baskı yapılıyor. Hoca karşı çıkıyor. Bir Ord. Prof. bir Ord. Prof.' a vekalet eder. Kazım İsmail Hoca, Ortopedi kliniği Başkanlığı için çaba sarfediyor. Behçet Sabit Hoca emekli olunca Gıyas Korkut Doçent Kazım Hoca Üroloji Kürsü Başkanı, reçete dahil Başlık Üroloji Kliniği Direktör Ord. Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan. Bizde de olabiliirdi. Egeli, Dekan. Akif Şakir Hoca eşyalarını toplamış, resmi yazıyı bekliyor. Klinikte hiç bir yazı imzalamıyor. İmza Münir Bey'e bırakmış durumda. Dekanlıktan, Profesörler kararı 03.04.1958 tarihini taşıyan 3885-58-4101-8 sayılı yazı geliyor.

Pek Muhterem Üstat Ord. Prof. Dr. Akif Şakir Şakar,

Kanuni yaş haddinin tevli ettiği bir formalitenin ikmal münasebetiyle tekaütlük muamelesinin neticesini bildiren Rektörlük yazısını derin bir üzüntü içinde Profesörler Kurulunun 29 Mart 1958 tarihli toplantısında arkadaşlarıma arz ettim. Fakülteye intisabınızdan bu yana Ortopedi Şubesinin memlekette bir ilim dalı olarak ve teessüsünde sarfetmiş olduğunuz büyük mesaiyi, Tıp tarihimizde Ortopedi Şubesi'nin kuruluş ve yürüyüşünün isminin teradüf edeceğine, son defa meydana gelen modern klinikteki büyük emeğinizi ve halen her türlü tertibatı ile en iyi şartlarda işleyen yuvanızdaki büyük himmetinizi tebaruz ettirerek kanuni bir ayrılış formalitesinin, bizi sizin yüksek irşat ve alakalarınızdan mahrum etmeyeceği kanaatimi bir defa daha tekrarlayarak, Fakülteye olan hizmetlerinize şahsımın ve Müessesenin boçlu olduğu şükranı size de bildireceğimi söyledim. Arkadaşlarım bütün hislerime içten ve samimi düşüncelerle iştirak ettiler. Size bundan sonra da memleket ve Üniversite hizmetinde başarılar, sağlık ve saadetlerle uzun ve rahat bir ömür temenni ederek, bütün arkadaşların muhabbetleri ile şahsi hürmet ve sevgilerimi arz ediyorum aziz hocam.

A. K. F. I.IV. 1958 Tıp Fakültesi Dekanı
Ek: 1 Rektörlük yazısı benzeri Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli

Prof. Dr. Münir Ahmet Sarpyener'in Kürsü başkanlığına asaleten tayini yazısı gecikiyor. Aklımda yanlış kalmıdıysa Ağustos yarısı 18 kişi ile toplanan profesörler kurulunda Prof. Dr. Şevket salih Soysal'ın önerisi ile kürsü Başkanlığı asaleti kararı veriliyor. Nisan' da hoca, klinikten ilişkisini tam kesiyor. Münir Bey Hoca' nın odasına, Cevat Bey Münir Bey' in odasına taşınıyor. kadro açıldığına göre Cevat Bey' in Profesörlük yolu da açıldı. Hoca kliniğe çok seyrek uğruyor. bir gün geldiğinde sekreter Beria karşılıyor. Sekreterlik ile Direktörlük arası eski bekleme odası var. Haber veriliyor. Bir müddet sonra Münir Bey ara

kapıdan giriyor. Odasına buyur bile demiyor. Hoca, birkaç dakika konuşup ayrılıyor. Çok üzgün, geç haber aldım. merdivenlerden inerken karşıladım, koluma girdi, otomobiline kadar birlikte yürüdük. (Sanki kliniğe gelen yabancı birisi. Yarım ağızla bile olsa insan içeri alır. Girsem koltuğa tekrar oturacağımı mı sanıyor) demekten kendini alamadı. Bana da bir ikazda bulundu (Kendine dikkat et).

Hoca yaşlandı ve çöktü. Edirnekapı Sakızağaç Şehitliğinde yer almıştı. Babası Şakir Paşa'nın Kabri Karacaahmette dir. Niye diye sorduğumda (Bıraktığım eser' e, Kliniğime yakın olsun. Hiç olmazsa senede bir gün ziyarete gelirler diye) cevabını vermişti.

1 Eylül 1961 Cuma sabahı vefat etti. 4 Eylül 1961 Pazartesi Klinikte, Beyazıt merkez binada merasim yapıldı. sakızağacında ki aldığı yere defnedildi. maa- lesef, birkaç sene, zorla 8-10 kişi ile ziyaretine gidebildik. Bu içten gelmeli, zorla olmaz.

Klinikte senelerce kütüphaneye ismini verdiremedim ve bir resmini aştıramadım. Prof. Dr. Rıdvan Ege, Ankara Tıp Fakaltesinde (o zaman Cebeci' de idi) bir

Resim 2

Resim 3 a

Resim 3 b

Resim 3 c

büstünü ve ismini verdiği Kütüphaneyi açma merasimine yalnız beni çağırıldı. Cumartesi sabah uçakla gidip, Sağlık Bakanı dr. Vedat Ali Özkan, Dekan, Prof Avni Duraman, Prof. Rıdvan Ege' nin konuşmalarını, boğazımda bir yumru, dinledim. Toplantıda Demokrat Parti eski Meclis başkan vekillerinden İbrahim Kıraçoğlu bile vardı. Profesör Ege, 25 sene rahmetli Hoca ile birlikte olmuş, bugün İstanbul'dan bu açılış için geldim diyerek benide konuşmaya çağırıldı. Çok kişinin bilmediği, hoca'nın yaptığı işlerden bahsettim. Büst ve kütüphaneye açıldı. Akşam da uçakla döndüm. Tabii Ankara' ya gidişim haber alınmış. Pazartesi soru sual. Kürsüye haber verip, resmi izin almadan gitmem. halbuki Dekan'la konuşup izin almıştım. Nerede ise geniş tahkikat konusu yapacaklarıydı. Niye bize (haber) verilmedi? Sizin yapmadığınızı ben yapıyorum diye haber verirse ayıp olur düşüncesiyle herhalde cevabını verdim. Ondan sonra kütüphane kapısına bir yazı, Kütüphane içine tepeye, görünmez yere hoca'nın bir resmi kondu.

Bu konuyu kapamadan bir olay daha ekleyeceğim. 31 ağustos 1961. Hoca hasta. Bir haftadır yanında 5 kişi var. Prof. Nihat Sayar, Y. Mimar Zeki Sayar, Dr. Müfit Erkul, diğer iki kişide Doktor. Öğleden sonra, hoca gayek rahat. Yatakta, ertesi günü, Bahariye caddesindeki binada yeni yapılan muayenehanesine gideceğinden bahsediyor. Çarşamba günü ziyaretimde banada bahsetmiş ve gelmemi sık sıkı tembih etmişti. Yatakta ani bir hareket yapıyor, fenalaşıyor, bir kalp krizi. İlk müdahale yapılıyor, kendisine geliyor. Oksijen veriliyor. Klinikten oksijen isteniyor. Öğleden sonra olan bu olayda Klinikte, Dr. Hüsamettin Altav'la bağlantı kuruluyor. Münir beyin müsadadesi olmadan veremiyceğini söylüyor. Sonradan Dr. Hüsamettin Altav' ın ifadesine göre ben arayıp hemen bildirdim. Ben meşgul olur hemen gönderirim cevabını verdi. Ben ne bileyim gece geç vakte kadar oyalanacağını. Gönderilen tüp kullanılmadı eczanelerden alınan oksijen torbaları yetmiş. Ertesi sabah aynı kadro odada. kontroller yapılmış, yine hastaneye nakli meselesi konuşuluyor. hoca neş' eli. hatta (Ölüm o kadar korkulacak bir şey değilmiş, insan bembeyaz bir alemde, beyaz bulutlar üzerinde uçuyormuş gibi olu-

yor. Hele elit, okumuş bir çevre yanında ise) diye konuşuyor. bir sütlü kahve, birkaç bisküvi istiyor. Onu içerken yatağının yanında, rafta yeni okuduğu bir kiptaki bir pasajı nakletmek için kitaba uzanıyor. saat 10.10-10.20 arası. Kitabı alamıyor, kimsede birşey yapamıyor.

Büyük adadayım. Damadı Prof. Ali Berkol telefonla bildirdi. 11.30 vapuru ile Bostancı' ya geçerek gittim.

Ortopedinin tarihçesini yazarken, 30.04.1958 deki, Klinikte, Şimdi Mazhar Anfisi diye anılan anfideki konuşmasında ki sözünü tekrarlayacağım. (Ben, enerjimin % 85 ini şahsıma ve kliniğe yönelen çiftlere karşı harcadım. % 15 i ile de ilim yaptım. ısrırganı çok olan memleketlerde ilim adamı böyledir. Hayat törpüsü- AKİF ŞAKİR).

Bazı yazdıklarım abartı veya hissi olarak nitelendirilebilir. Hoca' yla 25 sene, dile kolay, beraber yaşadım. Bu yıl yapılan XIII. Akif Şakir gününde Rıdvan Hoca, büst meslesine temas etmiş. Maalesef toplantıya geciktğim için konuşmayı dinleyemedim. Sonra bana halen klinikte bulunan öğretim üyeleri sordular. (maalesef doğru) demekten başka bir cevabım olmadı. Ortopedi tarihçesinde bazı notlar lüzumsuz bulunabilir. yazılacak bazı şeyleri yazmadım, bir kısmında yazamadım. Fakat en eski, ilk, birçok yetişene ışık tutmuş klinik İstanbul Tıp Fakültesi Ortopedi Kliniği ve onun kurucu ve mücadele adamı Akif Şakir Hoca, (körün eline bir deynek verirsiniz, tökezlemeden yürür gider, eğer gözleri görenler, onun geçeceği yoldaki tümsekleri düzeltilmiş, doldurmuşlarsa- MEVLANA)

Haseki, Harp seneleri. Sıkıntılı günler. Ameliyat için eldiven, yara dikecek Cat-Cut bile yok. Berket Şişli Etfal' de ısrarı önlemiş, bir hayli stok bile yapmıştım. Bir müddet onlarla idara ettik. Piyasadan temin edilip bize verilenlerin çoğu steril çıkmıyordu, Adapazarı civarı depresi, ortopedi kliniğine 40 kadar hasta sevkine neden oldu. Odalar dolu, koridorlar keza.

Yunanistan harpte. Türk-Yunan dostluğu var. Gıda dahil birçok şey gönderiliyor. Kimsesiz Yunan ço-

cukları için, istek üzerine kucak açılıyor ve bugünkü yerinde Baltalimanında, son adı Damat Ferit Paşa olan bina onlar için hazırlanıyor. nedense Yunanistan, son anda çocukları göndermekten vazgeçiyor. Hoca hemen Ankara'ya gidiyor, hazır olan binanın, bizim Kemik-Masfal tüberkülozlu çocuklarımız dolu. Şartları tam olmasa bile (İnstitut Helio-Marın) (Deniz-Güneş Enstitüsü) uğraşılıyor. Zamanın sağlık Bakanından (Dr. Hulusi Alataş) tahsis kararı çıkartıp dönüyor. 1944 galiba Haziran. Hoca'nın bu sahada arzusu çok. Eğirdir, Trabzon, Urfa, hatta Trakya'da yaşarken, Orman Baş Müdürlüğüne ait binada Eğirdir'deki Hastaneyi kurdu.

Fizik tedavi için, Haseki'deki yetişkin erkek hastaların yattığı kısımda çok geniş yapılmış helalar (WC) var. Onlardan soldakini 1947 de su altı ve su üstü 10 atmosfere kadar tazyik yapılabilen banyoyu kurdu. Almanya'dan gelen Heilgymnastin'ler sabah erkenden işe başlıyor ve akşam mesai saatinden sonraya kadar çocuk felçli hastalardan, muhtelif ortopedik hastalara hizmet veriyorlar. Heilgymnastin'ler Üniversite mukaveleli Çapa'daki klinikte de vardı. Notlarına bakınca şöyle sıralamışım. Fraulein Heidi Martens von Hingst, Fr. Dorothee Reeleben, Fr, Gertraud Konrad, Fr. Charlotte Hausmann, Fr. Veronica von Der Decken, Fr. Gizella Starke, Fr. Ziederndorf.

Türkiye'de Fizik tedavi, Darulfunun zamanı Dr. Osman Cevdet (Çubukçu) ile başladı (1927-28). askeriyede esası operatör olan, Çekirge Askeri Hastanesinde görevli yüzbaşı Dr. Nüzhet Şakir (Dirinsu), aklımda yanlış kalmadı ise, Fransa'ya gönderilerek yetiştirildi ve 1925 de Çekirge Askeri Hastanesinde , daha fazla Hidroklimatoloji olarak başlar. 1934 de Ankara Numune Hastanesinde bu şube var. Yalova'da Termal'de dir. Dr. Nihat Reşat Belger. sonraları Haydarpaşa Numune Hastanesi (Dr. Orhan Remzi Kazancigil). Reform'dan sonra Çapa'daki Fiziktedavi Kliniği (Prof. dr. Osman Cevdet Çubukçu). Çapa'da 1939 da Hidroklimatoloji Kliniği (Prof Dr. Nihat Reşat Bilger).

Darulfunun zamanı Prof. Cemil Paşa (Topuzlu) zamanı. Selim Sırrı (Tarcan) (Tedavii bilmes elle, yani masajlarla tedavi) ve Rieder Paşa zamanında Gülhane'de Şerafettin Bey, (tedavii bilmes) dersi vermiştir.

Harp sonrası biraz rahatlama var. Bu arada general electric, mobil bir Rontgen cihazı ve ışın geçiren, o zaman için çok mükemmel, Ortopedik ameliyatlar için bir ameliyat masası. Tabii röntgen işi yine benim sırtımda. Banyolar klinikte yapılıyor. Saatlerce bekleme yok. fakülte bir karar almış, çalışmalarını vesikalayacak. Resimler için foto Rekorla anlaşmış. O albüm kaldı, fakat senelerce, Taksim'deki Fransız Konsolosluğundan Galatasaray'a giderken, ilk veya ikinci sokak başındaki Foto Rekor vitrininde, Dr. Fethiye Ayrıl'ın embriyo üzerinde çalışması ve benim röntgen makinesi ile bu çalışmayı saptayan fotoğraf asılı kaldı.

Akif Şakir Hoca, Fransız-Alman ekolünün dışına çıkma çabasında, profesörler kurulu'ndan dr. Fethiye Ayrıl'ın İtalya ve İngiltere'ye gönderilme kararı çıkartma savaşında. Karar çıkıyor, fakat Fethiye Ayrıl

Doçentlik için tezini vermiş, dil imtihanını da kazanmış. Birkaç ay sonraya da diğer kısım var. Yaz ortası. profesörler kurulunda hemen gitmesi isteniyor. Hoca birkaç ay ertelenmesi fikrinde. Kazım İsmail Hoca, karar kat'i, Doçent Fethiye Ayrıl için ayrı karar gerekir. Ya çıkar ya çıkmaz, onun için bu fırsat son diyor. Hoca müşkül durumda, elini yıkama bahanesiyle dışarı çıkıyor. Dr. Ayrıl'a durumu anlatıyor. Onun fikrini alıyor. Kurula dönüyor. Doçentliğe girme hakkı kaybolmuyor. Dönüşte kalını tamamlama imkanı var. Ve Dr. Fahriye Aral evvela İtalya'ya Bologna'ya, Prof. Pais ve Prof. Delitala yanına gidip çalışıyor, oradan da İngiltere Londra'ya Dr. Jackson Barrow'un yanına, Stockmandril' de paraplejiklerin tedavisi ve rehabilitasyon Enstitüsünde de çalışmak şartıyla. Fakat kendisini bir sürpriz bekliyor. 110 nolu karar. Fakülte dışı kalmıştır. toplam 25 kişi. Bu nedenle Doçentliğe Klinik dışı devam etti. Dr. Avni Duraman'la aynı gün Haseki Ortopedi' de imtihana girdi. İkisi de Doçent oldu. Ama Ayrıl yersiz hoca üzgün. Adamına yer arıyor. Demokrat Parti iş başında, Haseki Hastanesi doktorlarından Yusuf Hikmek Bey, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın yakın tanıdığı. Onun vasıtasıyla Baltalimanına tayinini sağlamak. Vekil ve müsteşar kabul ediyor. İş sicil ve Personel Müdürlüğüne kalıyor. Doçent Dr. Fahriye Ayrıl, Sicil ve Personel Müdürü Salih bey'in karşısında. Salih Bey, Kemik Masfal Hastalıklarının, vereminin ortopedi ile ne ilgisi varki diye söze başlayınca Doçent Dr. Fethiye Ayrıl, acemilikten Salih Bey'e ihtisasını soruyor. Cildiyeci. Fakat ikinci acemiliğini yapıyor. Ya siz ortopedi okumadınız ya da hiçbir fikriniz yok. Kemik ve Masfal hastalıkları ve Veremi Ortopedi kitaplarında bir bahis başıdır, deyinice işler karışıyor ve Salih Bey, Ben burada oturdukça, sen Sağlık bakanlığında hiçbir iş almazsın diyerek adete kapı dışarı atıyor. Sonraki çabalara rağmen olmadı. Yeni yer, Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmek. Onun sayesinde Doçent Dr. Fethiye Ayrıl S.S.K. Nişantaşı Hastanesi Ortopedi Şefliğine tayin ediliyor. 2 Haziran 1952. SSK Hastanesinde ilk Ortopedi ve ilk Ortopedist. Hastane Nişantaşı, Amerikan Hastanesinin yan sokağı, Poıracık sokak. Oradaki bir binanın 2. katı. Başhekim Dr. Saim Aksan. Onun da büyük yardımları oldu. Yeni tesis kısa zamanda açılır duruma gelir. Hatta kısa bir süre sonra Dr. Sungur Gültekin'de oraya tayin edilir. S.S.K. İstanbul Hastanesi açılışı 16.01.1960'dır. Dr. Fethiye Ayrıl'ın bu ayrılığı galiba 1962 yılına kadar sürdü. S.S.K. İstanbul Hastanesinden Çapa'ya Doçent Dr. Fethiye Ayrıl olarak döndü. Ama Hoca vefat etmişti. Hoca dışı açılma düşüncesini hep sürdürdü. İngiltere'den ziyade Amerika. Bu arada Hoca'nın bir düşüncesi daha vardı. Çocuk Cerrahisini ayırmak. Bunun için Dr. Esat Kılıçhan'ı Fransa'ya göndermek, Doçent Dr. Cevat Alpsoy'u da Amerika'ya. Kliniğin arka kısmından geçen, İbrahim Müteferrika yazan bir cadde vardı. hatta kliniğe Hoca'nın, Münir Bey'in arabaları oradan geçer, sonradan yok edilen garaja arabalar park edilirdi. Çapa Kız Muallim Mektebi Tatbikat Okulu yıkılmış. oranın arsasının bize tahsisi. İstanbul Maarif Müdürü Hayrullah Örs'ü tanıyorum, gittim. Hatta, ilk talep malul, yatalak çocuklar için bir okul-hastane yapılabileceği tezini de aktararak. Mülayim davrandı. Gayret edeceğini, hatta muhakkak vereceğini de söyledi. Hoca mutlu, hatta bir bina planı teşebbüsüne de girişti. Bizde işler uzun sürer. İşler bitti. Tahsis için son imza Valilik te. bu arada Amerika'dan 30.000 Do-

larlık bir tahsis var. bir Rehabilitasyon Merkezi kurulma projesi. Fiziktedavi Mütahassısı Dr. Doğan Akan. O da peşinde. Benim haberim olmadan kadıköy' den Hoca' yı alıyor. İstanbul Valisi değişmiş. Yerine Mümtaz Tahran gelmiş. Bizim kağıt onun önünde kalmış. Doğan Akan Valilik'te randevu bile almış. Gidiyorlar, konuşuyorlar. Kağıt bulunuyor. Dr. Doğan, Amerikan yardımından, 30.000 dolardan da bahsedince Vali Bey kağıdı kenara itiyor. Bu gibi işler sizin değil, benim işim diyerek ayağa kalkıyor. Tabii bizimkilere de dışarı çıkmak düşüyor. Hoca, çok üzgün. Fakat 30.000 dolar boşa gitti. Ankara Sağlık Bakanlığı işe karıştı. Bu arada olan memlekete oldu. Çünkü bu merkez Yunanistan' a yaradı. Klinik, Kız Muallim Mektebine doğru uzayacaktı. Olamadı. Sonra o kısma Çocuk Psikiyatrisi yapıldı. Bizim kliniğin bahçesine de gece kondu bir bina kondu. Güya ilk laf acil cerrahi içindi. Esasında oraya, o planzıs binaya hiç birşey yapılamazdı. Acil Cerrahi, Çocuk Cerrahisi lafları da edildi. Münir Bey' in esas düşüncesi, oğluna yer hazırlamaktı, olmadı. O bina dolayısıyla de kliniğin planlı bir şekilde genişleme, uzama sahaları kapandı gitti.

Hoca'nın Çocuk Cerrahisini ayırma düşüncelerinden bahsetmişim. Kliniğe bir Doçent kadrosu veriliyor. İdare olarak Vakıf Guraba Hastanesine bağlıyız. İki kadrosuz Doçent var. Dr. Esat Kılıçhan ve Dr. Merih Eroğlu. Hoca, Dr. Eroğlu' nu tercih taraftarı. Profesörler kurulunda konuşuluyor. Bir hanımı tercin eder görünmesi

ortalığı karıştırıyor. Hatta, ortopedinin kuvvet işi olduğunu, ufak tefek bir kızcağızın işi olmadığından tutun da Hoca' nın yaşlandıkça hanımlara zaafının arttığı lafını söylemekten çekinmeyenlere kadar. Hoca, Profesörler Kurulunu terkedrek, kliniğe geldi. Çok müteesir. Hala ortopedinin kafa işi değil kuvvet işi olduğunu sananlarla, kendisini yaşlandıkça hanımlara zaafının arttığı şeklinde laf sarfedebilen öğretim üyelerinin bulunmasına kadar. Durum üzücü. Hoca, Dr. Merih Eroğlu'nu Amerika' ya gönderme çabasında, Vakıf Guraba'da Başhekim Bakteriolog Necmettin Bey, bizim iki kadrosuz Doçenti nöbete koymuş. İkiisi birlikte hoca' nın odasında. Durumu anlatıp, nöbetin kaldırılmasını istiyorlar. Hoca telefonda Başhekimle konuşuyor. Karşı tarafın ne söylediğini duyamıyorum. Hoca, Necmettin beyciğim, Merih Hanım yakında Amerika' ya gidiyor, Eset Bey' de kadrolu Doçent oluyor, o sebeple nöbetten affedin cümlesini safediyor. Bu durum Doç. Dr. merih Eroğlu' nun klinikten ayrılmasına sebep oldu. İzmir' de Üniversite kuruluyor. Hijyen Hoca'sı Ord. Prof. Dr. Muhittin Erel kurucu. Dr. Eroğlu, Prof. Erel ile konuşuyor, İzmir kadrosuna geçme girişiminde bulunuyor, kabul ediliyor. Tıp Fakültesinde sınıflar klinik öncesinden açılmaya başlıyor. Dr. Eroğlu, İzmir'de Anotomi' de çalışarak işe başladı. Ortopedi Kliniği Şefliğine Prof. Dr. İzzet Bırand getirildi. Prof. Bırand, Gülhane'den ayrıldıktan sonra Ankara Tıbbı geçmişti. Mebus olmak istedi. Seçilemedi. Ayrıldığı kürsüye de dönemedi. İzmir'de yeni kurulan Kürsü başına getirildi